

ИСПАНСКИ ЕЗИК В УНСС (УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКА И АКАДЕМИЧНА ПРОДУКЦИЯ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ОБУЧЕНИЕТО)

Калина Филипова Ишпекова-Братанова³
e-mail: kalina.bratanova@unwe.bg

Резюме

Статията представя учебниците, учебните помагала и монографиите, свързани с обучението по испански език в УНСС. Разглеждат се спецификата и структурата на всяко издание, адекватността с оглед на целите на обучението, ефективността му за качествената подготовка на кандидат-студенти и студенти, като се обръща внимание на съобразеността с динамично променящите се университетски и световни изисквания в областта на чуждоезиковото обучение, както и на тенденцията към диверсификация и обновяване на академичната продукция.

Ключови думи: чуждоезиково обучение в УНСС, учебници по испански като първи и втори чужд език, учебни помагала за специализирана подготовка

JEL: Z13, F54

Увод

Настоящата статия, чиято цел е да запознае с изданията, свързани с преподаването на испански език в УНСС, се вписва в по-широкия и значим контекст на чуждоезиковото обучение в едно висше учебно заведение с отдавна утвърден авторитет, което още от зараждането си обединява необходимостта да се отговори на нуждите на страната и образованието в страната в определения исторически момент и „добрите европейски практики“ за своето време, както бихме казали днес. На 30-31 октомври 2020 г. катедра „Чужди езици и приложна лингвистика“ проведе в хибриден формат юбилейна научно-приложна конференцията с международно участие „Сто години чуждоезиково обучение в УНСС – поглед към бъдещето“, по проект на НИД, където бяха представени обстойно в отделни презентации академични и учебно-методически пособия по английски, испански и руски език. Като научен секретар на катедра „ЧЕПЛ“ смятам за ценна инициативата да се опишат, обобщят и систематизират академичните издания, свързани с чуж-

³ Старши преподавател, доктор, катедра „Чужди езици и приложна лингвистика“, факултет „Международна икономика и политика“, УНСС

доезиковото обучение в УНСС, което да представи нашата продукция и на колегите филолози и методисти от други университети у нас и в чужбина.

УНСС има вече стогодишна, вдъхваща респект история и традиции, заложени от самото основаване на Свободния университет за политически и стопански науки през 1920 г. Още от първата учебна година обучението по чужди езици е застъпено при всички специалности и продължава през целия, отначало тригодишен, курс на обучение. Отличава се със завидно разнообразие – френски, руски, английски, немски като задължителни и италиански, гръцки, румънски, чешки и турски като факултативни. „Академичното ръководство разработва изисквания и критерии за постигането на солидна езикова подготовка. Те са конкретизирани и съответно завишавани за всеки следващ горен курс на университетското обучение. Стремешът е чуждият език да бъде овладян от студентите говоримо и писмено, така че да се ползва свободно, включително „деловият и търговският език“. С такава цел е взетото решение проверката за усвояване на материала да се извършва по всяко време в продължение на цялата година. В случай че студентът не получи удовлетворителна бележка от преподавателя, не бива допускан до изпита“ (Велева, Пенчев, Димитров, 2010, с. 51).

Тези исторически бележки за основните параметри и насоки на чуждоезиковото обучение звучат съвсем съвременно, а проф. дфн Димитър Веселинов, дългогодишен ръководител на катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“ в СУ „Св. Климент Охридски“ и главен редактор на сп. „Чуждоезиково обучение“, подчертава значението му за цялостната тежест на образованието в новооткритото учебно заведение: „Характерно за новаторската организация на обучението в Свободния университет е целенасоченото системно въвеждане на курсове за масово езиково обучение във всички факултети“ (Веселинов, 2019, с. 177). И днес продължаваме да се придържаме към идеята за разработване на система от критерии и методологически насоки, които „се обновяват периодично при спазване на принципа за градуално преподаване на учебния материал“ (Веселинов, 2019, с. 178). В тази връзка от съществено значение е разработването на учебни издания, предназначени именно за УНСС, които да отговарят на характеристиките на учебния процес, съответните учебни планове и програми, профила и спецификата на дадените специалности и нуждите на обучаемите.

Относно испански език, УНСС е второто висше учебно заведение у нас, след Софийския университет, в което той започва да се преподава. Изучаването му започва в края на 60-те години като втори език, а от началото на 90-те години фигурира вече и като първи език в три специалности – международни отношения, международни икономически отношения и туризъм. Въпреки че появата му е по-късна от тази на другите чужди езици в катедра

„ЧЕПЛ“, от повече от десетилетие той е обикновено най-популярният и търсен от студентите избираем втори чужд език.

През последните 20 г. сектор „Испански език“ на катедра „ЧЕПЛ“ разгръща сериозна публикационна дейност, призвана да осигури необходимите учебни пособия за целите на обучението на нашите студенти, изучаващи общ или специализиран в областта на икономиката или политиката испански език като първи чужд език, след конкурсен кандидат-студентски изпит или като втори избираем чужд език.

Учебници

Учебници по испански като втори чужд език

Хронологически първото издание е *Учебник по испански език* с оригинално заглавие *Manual de español* и автор Христина Кърпачева, издаден от ВИИ К. Маркс през 1982 г. Допълваме данните с тези от второто коригирано издание на учебника от 1998: Университетско издателство „Стопанство“, 296 с., рецензент: проф. д-р Иван Кънчев. Учебникът има и трето издание от 2001 г. Започва от ниво начинаещи, за да достигне в граматическо отношение до ниво С1 според съвременните критерии. Състои се от 30 урока и серия от таблици, които в синтезиран вид представят основното за испанския глагол – спрежения, неправилности, времена и употребата им, наклонения, подчинително наклонение и употребата му. Споменатите допълнения имат несъмнена практическа стойност. Структурата на учебно-методическите единици е идентична: текст, диалог и достатъчен набор от упражнения, като основно се набляга на аспекта граматика, без обаче уроците да съдържат каквито и да било граматически обяснения, учебникът е разчетен изцяло на преподавателя като източник на информация и в това отношение не дава възможност за частично самостоятелно усвояване на новите знания. Лексиката включва преди всичко разнообразни битови теми, допълнени от някои общи общественно-икономически теми.

Това е учебникът, чрез който са се запознали с испанския език поколения възпитаници на УНСС, а Христина Кърпачева е пионер в преподаването на испански език в университета. Но времената се променят, учебните планове и програми също, глобализацията все по-категорично поставя акцента върху комуникативните умения, а с приемането на България за член на Европейския съюз през 2007 г. Общата европейска референтна езикова рамка става основна насока за чуждоезиковото обучение у нас. В отговор на новите реалности идват два нови учебника за испански като втори език:

Aprende A1+ Español para búlgaros, nivel inicial, perfil de económicas y ciencias políticas /Испански език за българи, ниво начинаещи, направление

икономика и политически науки/ (2013) с автори Стефка Кожухарова и Татяна Иванова, Издателски комплект – УНСС и 172 с. в третото преработено издание от 2016 г., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев и доц. д-р Даниела Кожухарова.

Aprende A2+ Español para búlgaros, nivel intermedio, perfil de económicas y ciencias políticas /Испански език за българи, междинно ниво, направление икономика и политически науки/ (2014) с автор Стефка Кожухарова, Издателски комплект – УНСС и 116 с. във второто преработено издание от 2015 г., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев и доц. д-р Даниела Кожухарова.

Ще разгледаме заедно двата учебника, тъй като те са част от една поредица, имат идентична цели и задачи – естествено съобразени със съответното ниво на овладяване на езика – идентична методологическа основа, структура и оформление. Съобразени са с учебните програми на специалностите с голям хорариум (5 или 6 ч. седмично, двугодишен курс) по втори език в УНСС. Състоят се от 12 учебно-методически единици всеки, като във всяка от тях са предвидени за усвояване граматични, лексикални и комуникативни компетентности, систематизирани в съдържанието. Още от самото начало във всяка учебно-методична единица се работи върху четирите речеви умения, които според Общата европейска референтна езикова рамка трябва да бъдат постигнати при обучаемите, независимо от тяхното ниво на владееене на езика – слушане, четене, говорене и писане. Базираме се на представянето на първия учебник на университетска научна конференция от С. Кожухарова (Кожухарова, 2013, с. 7-16), за да обобщим характеристики, които смятаме, че се отнасят и за двете издания и представляват техни предимства: 1) Предназначени са за българи – езикът-посредник е български, синтезираните и ясни обяснения на граматика и лексика (с превод) са на български с все повече дублиране на испански, а където биха могли да възникнат затруднения и грешки поради интерференция с родния език, се правят паралели с българската граматика. Всичко това е предпоставка за достъпност и бързо ориентиране в материала, без необходимост да се търсят допълнителни източници; 2) Професионална ориентация, която се постига постепенно и е съобразена с нивото на усвояване на езика. Започва се в първите учебно-методически единици с умерено въвеждане на професионално-ориентирана лексика (икономика, политика, туризъм), тя систематично е разширявана, затвърждавана и поставяна в подходящ контекст, за да се стигне във втория учебник до теми, свързани със секторите в икономиката, дипломатическите отношения между България и Испания и България и Аржентина, поднесени съобразно езиковото ниво на студентите. И не на последно място трябва да се отчете, че с богатия набор и разнообразни упражнения учебниците дават възможност за различни комбинации при различен хорариум, възможности

за работа в час и домашна работа, както и благодарение на споменатите вече обяснения и за частична ефективна самостоятелна работа.

Учебници по испански като първи език

Заслужава уважение фактът, че в краткия времеви интервал от три години се издават три учебника по испански като първи език в три различни тематични направления.

Цивилизация на Испания /икономика, политика, език и литература/ (2001), на испански език, с оригинално заглавие *Civilización española /economía, política, lengua y literatura/* и автор Даниела Кожухарова, Университетско издателство „Стопанство“, София, 174 с. , с второ допълнено и преработено издание от 2003 г., рецензенти: доц. д-р Анушка Леви, СУ/НБУ, доц. д-р Мария Китова-Василева, СУ/НБУ. Учебникът е предназначен за студентите от направления „Политически науки“ и „Икономика“, и специалностите „МО“, „Европеистика“, съответно специалностите „МИО“, „МИО с преподаване на английски език“, „Икономика на туризма“ и „Икономика на туризма с преподаване на английски език“ на УНСС, изучаващ испански език като първи чужд език. Залегнал е в учебните програми. Учебникът по *Цивилизация на Испания* фигурира и в учебни програми в ПУ „Черноризец Харбър“, СУ, НБУ и се ползва в последен клас в гимназии с разширено изучаване на испански език у нас, тъй като предоставя цялостна картина за Испания през призмата на нейната история, икономика, външна политика, език и литература. Единствен по рода си за целите на висшето образование у нас, учебникът е структуриран в два раздела, като първият разглежда историята на Испания до 20-ти век, а вторият е посветен на съвременна Испания. Включени са езикови упражнения, текстове за превод от испански на български език и обратно, текстове за писмен анализ, както и оригинални авторски материали, които способстват за цялостното разбиране на мястото на Испания на международната сцена в диахрония. Съдържанието е както следва:

Първи раздел: Из историята на Испания 1. *Произход на Испания* – изконно население, романизация, първи колонизатори, Испания по времето на вест-готите. Лексически принос на келтите, финикийците и гърците, романски диалекти, германски лексически принос. 2. *Мюсюлманска Испания. Реконкистата* – разпад на държавата на вестготите, мюсюлманската инвазия, Ал Андалус – общество и икономика, Реконкистата и произход на националностите в Испания, икономика на християнските кралства. Лексика с арабски произход. 3. *Католическите крале. Срещата на две култури*. Исабел и Фернандо – религиозна и външна политика. Европейска политика; африканска и атлантическа експанзия. Колумб. Завладяването на

Америка. Колонизация. Икономиката на Испания от Католическите крале до колониалната епоха. Граматиката на Небриха. 4. *Хегемония и упадък на Испания по времето на Хабсбургите*. Испания, световна свръхсила. Династията на Хабсбургите – Карл V и Филип II. Икономически упадък. Златен век на испанската култура. 5. *Династията на Борбоните. Еманципация на колониите*. Векът на просвещението и просветените деспоти. Войната за независимост срещу Наполеон и карлистките войни. Първата испанска република. Реставрация. Испанската икономика по време на реставрацията. Еманципация на испаноамериканските колонии. Поколението от 98-ма година. 6. *Преговор*.

Втори раздел: Съвременна Испания 7. *Зората на 20-ти век. Републиката и Гражданската война*. Проблемите в Мароко, работническите движения, диктатурата на Primo de Rivera. Републиката и Гражданската война. Победата на Народния фронт и военният преврат. Икономиката на Испания през първите десетилетия на 20-ти век до Първата световна война. Поколението от 27-ма година. 8. *Франкизмът*. Авторитарен режим на Франко /1939-1975 г./ Испания по времето на Втората световна война. Международна изолация. Автархия. Икономическа стабилизация и социални конфликти. Испанската литература през 40-те и 50-те години на 20-ти век. 9. *Политическо и административно устройство на Испания. Преход към демокрацията*. Дон Хуан Карлос – двигател на демократичните промени. Опитът за държавен преврат. Испанската конституция. Автономни области в Испания. Официални езици и многоезичие в Испания. 10. *Испания на международната сцена*. Членство в Европейската икономическа общност и НАТО. Договорът за присъединяване към ЕИО. Испанският език в международните институции. 11. *Испания днес*. Социална и правова държава. Парламентарната монархия. Прерогативи на Краля на Испания. Кортесите и правителството – функции. Външна политика. Испания и разширяването на ЕС. Испанската икономика. Институт „Сервантес“.

Новият световен ред и безредие (2004), на испански език, с оригинално заглавие *Los nuevos orden y desorden mundiales* и автор доц. д-р Даниела Кожухарова, Университетско издателство „Стопанство“, София, 132 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, ст. н.с. д.н. I ст. Стефан Танев, доц. д-р Георги Генов. Предговори на Петко Драганов и Н. Пр. Хосе Анхел Лопес Хорин. Учебникът ползва основно студентите от направление „Политически науки“ в УНСС – специалности „Международни отношения“, „Политология“ и „Европеистика“ и е допълнителна литература за студентите от „Международни икономически отношения“ с испански език като първи чужд. Включени са и езикови упражнения, текстове за превод и анализ.

Първи раздел: Увод в международните отношения – предвестници, понятия и категории. 8 теми. 1. Проблематика и парадигматика на МО 2. Историята на МО, международното право и дипломатията – предвестници на съвременните МО 3. МО като наука. Проблематиката за актьора. 4. Външна политика. 5. Испанската външна политика по времето на Франко. 6. Въоръжени конфликти, война и тероризъм. 7. Дипломатия. 8. Преговор.

Втори раздел: Новите световен ред и безредице. 8 теми. 9. Международен ред. 10. ООН. 11. Новият икономически международен ред. 12. НАТО. 13. Европейска интеграция: исторически преглед. 14. ЕС. 15. Институциите на ЕС. 16. Преговор.

В предговора Н. Пр. Петко Драганов, настоящ посланик на България в Южна Корея, отбелязва: „Процесите на глобализация откриват пред нас нови хоризонти и поставят неочаквани предизвикателства. Ако за едни глобализацията е синоним на следващия по-жесток капитализъм, за други тя е шанс, който новите технологии дават... Както и друг път, в тези условия ще печелят тези, които най-бързо и най-добре се приспособяват... Това важи с особена сила за страни като България, с малка тежест в световната икономика. Ето защо имаме интерес още по-активно да участваме в международния живот и още по-добре да познаваме интеграционните процеси. Това пък предполага, понеже сме относително малък народ и с рядък майчин език, още по-сериозно да изучаваме чуждите езици и култури. Помагалото ... е полезно и за едното, и за другото ... и предлага на читателя изложение с актуално и интересно съдържание, поднесено на изряден испански език. Препоръчвам го на всеки, който се интересува – професионално или за обща култура – от съвременните международни отношения и испанския език. Приветствам тези, които го правят“ (Драганов, 2004, с. 9).

По земя, въздух и вода (Учебник по испански език за студенти по туризъм), (2005), на испански език, с оригинално заглавие *Por tierra, por aire y por mar (Manual de español para los estudiantes de turismo)* и автор Любка Славова, Университетско издателство „Стопанство“, 239 с., рецензенти: проф. д-р Николай Михов, доц. д-р Даниела Кожухарова, ст. пр. Христина Кърпачева.

Учебникът си поставя за цел да представи пълно разнообразните аспекти на туризма като икономически отрасъл, което да използва за основа на обучението по испански с професионални цели. Включва 16 теми: 1. Туризъм. 2. Икономика и туризъм. 3. География на туризма. 4. Маркетинг в туризма. 5. Туристически фирми. 6. Туристически агенции и туроператори. 7. Туристическо настаняване. 8. Хотел. 9. Ресторантьорство. 10. Гастрономия и енология. 11. Транспорт в туризма. 12. Туристическа информация и анимация. 13. Допълнителни туристически услуги. 14. Туристически дейности. 15. Някои юридически аспекти в туризма. 16. Туризъм и информатика. Следват

финален изпит по испански език, кратък учебен речник и ключ с отговори. Последното насочва към едно от достоинства на изданието, което има практическа стойност и днес, когато испански не се изучава като първи език в специалност „Икономика на туризма“, а то е написано именно за целите на това обучение. Всяка една от учебно-методическите единици съдържа лексико-граматически тест, който може да се използва както за преговор, така и за проверка на знанията.

При изучаването на испански като първи чужд език в УНСС се използват като допълнителна литература и следните

Монографии

Испаноамерика: в търсене на отговори в икономиката и политиката (Боливар, Чавес, Венесуела) (2014) е издадена на испански език с оригинално заглавие *Hispanoamérica: en busca de claves por su economía y política (Bolívar, Chávez, Venezuela)* и автор Д. Кох-Кожухарова, Издателски комплекс – УНСС, 247 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Вълчев Кънчев, член-кореспондент за България на испанската Кралската академия за езика и дългогодишен ръководител на катедрата по „Испанистика и португалистика“ в СУ, проф. д. ф. н. Рафаел Гусман Тирадо, професор в университета на Гранада, Испания и проф. д-р Николай Николов Михов, дългогодишен ръководител на катедра „ЧЕПЛ“ на УНСС. Прологът е от Н. Пр. Хосе Анхел Лорес Хорин, бивш посланик на Кралство Испания у нас. Монографията съдържа: пролог, увод, 3 глави, заключение и библиография. В пролога Х. А. Лопес Хорин обръща внимание на директния и лаконичен стил, на факта, че трудните и полемични теми не биват заобикаляни, на историческата прецизност и огромното уважение към испанския език, на който е написана монографията (Лопес Хорин, 2014, с. 11-13). В увода Д. Кох-Кожухарова разяснява диахронно структурата на монографията, в която носещото ядро се явява трета глава, посветена на венесуелското общество и вътрешната и външна политика на Венесуела по време на 14 годишното управление на Уго Чавес.

За да бъдат разбрани първопричините на събитията, авторката проследява икономическите и политически предпоставки от епохата на колониализма през борбите за еманципация и независимост на Испаноамерика. Д. Кох-Кожухарова обръща внимание на ролята на Симон Боливар, превърнат от Чавес в знаме на така наречената боливарска революция, която покойният венесуелски президент замисля и частично осъществява. В първа глава откриването, завладяването на Америка се разглеждат като проявление на духа на епохата на ранното Възраждане, но и на трансцендентални случайности. Проследява се съдбата на наименованието за произход и народност *Америка/американец*, а Колумб и неговото начинание биват представени

като еманация на експанзивния за времето си европейски дух. Испанистката анализира *Черната легенда* за завладяването и колонизацията на Америка, преекспонирана според нея в световен мащаб от съперниците на Испания, като прави опит да се погледне както през призмата на завоевателите, така и на завладяното местно население. (Кох-Кожухарова, 2014, с. 47-52). Разглеждат се както колониите, така и метрополията, синхронно и аналитично, което позволява да бъде разбран генезисът на явленията в *испанска Америка*. Испанците застават начело на колонизацията на Америка, а първите англоезични завоеватели се явяват според Д. Кох-Кожухарова всъщност последователи на испанските конкистадори, като заимстват тяхната стратегия и тактики за колониален просперитет. В това отношение в голяма степен напомнят на британската идентичност (за подробности виж Братанова, 2020).

Монографията ни връща отвъд океана, като описва икономическата структура на една от тогавашните колонии, Венесуела и нейната социална стратификация. Д. Кох-Кожухарова анализира конфликта на интереси между креолската аристокрация и метрополията като двигател на прекъсването на колониалната зависимост. В главата „Еманципацията на Испаноамерика. Симон Боливар“, освен *Ел Либертадор* се разглеждат и други политически фигури във Венесуела, изиграли релевантна роля по време на войните за независимост – Франсиско де Миранда, Бовес, Паес, Хосе де Сан Мартин; конгресът в Панама. Авторката обръща внимание, че на смъртния си одър самият Боливар стига до извода, че Америка е неуправляема. Би било интересно да се направи аналогия с приключилите през 2020 г. президентски избори в САЩ.

Сред прочита на втора глава Д. Кох-Кожухарова вече е успяла да ни накара да осъзнаем, че драматичното в делото на Боливар, инвестирал огромно за времето си лично богатство и посветил земния си път на независимостта на Испаноамерика, се корени в неспособността му да разбере, че конституциите не могат да регулират обществата, ако не съответстват на икономическите и обществени условия, че законите и дори репресивните мерки са безсилни срещу анархията, ако тя възникне в условия на социална и икономическа нестабилност. „Егото на Ел Либертадор, превърнало го в жертва на ласкатели, илюзията, че може да управлява благодарение на личните си качества и интелектуално превъзходство, negliжирайки нуждата непрестанно и безпогрешно да балансира между противоречиви интереси, му изиграват също лоша шега“ (Koch-Kozhuharova, 2014, с. 196), отбелязва авторката в един сполучлив опит за психологически портрет на тази историческа фигура, чиито действия изиграват ключова роля върху националната идентичност на държави от два континента.

Трета глава, „Глас срещу течението: Уго Чавес“, поставя едно уникално явление на историческата и политическа сцена, Чавес, в своята геополити-

тическа рамка. Венесуела, тогава и днес, е много далеч от постигането на устойчивото развитие и работеща икономика, въпреки огромните постъпления от петродолари. Д. Кох-Кожухарова разглежда политическа панорама във Венесуела преди идването на Чавес на власт и в частност 40-те год. демокрация на АД и КОПЕЙ (1959 – 1999), обръща внимание на събитията, познати като *Черният петък* и *Ел Каракасо*, протестите на венесуелците срещу неолибералните мерки и др. Изяснена е политическата роля на Карлос Андрес Перес, срещу когото Чавес прави неуспешния си опит за държавен преврат. Карлос Андрес е избран за президент втори мандат, въпреки че след първия той оставя Венесуела потънала в дългове. Д. Кох-Кожухарова анализира опита за държавен преврат, промяната в стратегията на Чавес, който загърбва превратаджийския си уклон и тръгва по пътя на изборите. Авторката прави опит за равностметка след кончината на венесуелския държавник Уго Чавес, в която да се отдаде дължимото както на неговите постижения в национален и международен план, така и на неговите провали и нарушения на правата на човека.

Образът на България в съвременната испанска преса (2018) е издадена на испански език с оригинално заглавие *La imagen de Bulgaria en la prensa española contemporánea* и автор Стефка Кожухарова, Фондация за българска литература, 205 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, проф. д-р Петър Моллов, доц. д-р Веселка Ненкова. Целта на авторката в тази интердисциплинарна работа е не само да даде убедителна представа за образа на страната въз основа на пълен корпус от всички публикации, засягащи България и българите в най-големите и престижни испански ежедневници през бурната за нас 2013 г., но и да представи характерни особености и стратегии на медийния дискурс и различни стилистични и художествени похвати, използвани в него, както и да запознае читателя в дълбочина със съвременната испанска преса в лицето на най-изтъкнатите ѝ представители. Монографията съдържа уводна част, в която се разглеждат целите на проучването, неговата структура и корпус, четири глави (1. Методология и основни понятия: методология, журналистически дискурс, манипулация. 2. Испанска преса: информационни ежедневници, „АБеСе“, „Ел Паис“, „Ел Мундо“, нови предизвикателства. 3. България в испанската преса: актуална ситуация в България – икономическа, политическа, социална; емиграция (представят се гледните точки на ЕС, Испания и България); други теми. 4. Стилистични похвати: тропи и фигуративен език, метафора, сравнение, метонимия и антономазия) и заключения.

Разнообразните тематични и съдържателни аспекти в изданието го правят подходящо за работа в направления икономика и политика, както и особено интересно, ако се възобнови изучаването на испански (и други чужди езици)

в специалности в УНСС, свързани с медиите. Считаме, че както тези специалности, така и в по-голяма степен „Икономика на туризма“, биха спечелили от присъствието на чуждоезиковото обучение в съответните програми.

Впечатление прави и монографията на ст. пр. д-р Татяна Иванова, която е базирана на докторската ѝ дисертация „Феминизация на испанския език в обществено-политическата реч“ (2018), посветена на проблема на конфликта между граматичния род и езиковия феминизъм в теоретико-методологичната рамка на социолингвистиката. Монографията предлага анализ на основните екстремни пунктове във феминизацията на испанския език – раздвояването на мъжкия и женския род, образуването на женски род на всички съществителни имена, обозначаващи лица и безкритичната им употреба, наред с други езикови явления. Акцентът в изследването е върху социокултурния аспект на анализирания проблем. Следва да се отбележи прагматичната стойност на монографичния труд, който може да се използва в академичното преподаване с оглед на повишаването на социолингвистичната компетентност на студентите в УНСС.

Учебни помагала

Учебни помагала за държавни изпити

Español como primera lengua extranjera (Помагало за държавен изпит испански като първи чужд език) (2014), Даниела Кох-Кожухарова, съставител на примерните тестове за направление „Политически науки“ – 50%, косъставител Стефка Кожухарова, София, Издателски комплекс – УНСС, 52 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, проф. д-р Николай Михов. Помагалото е предназначено за самоподготовка на студентите от направления „Политически науки“ и „Икономика“, съответно специалности „МИО“, „МИО с преподаване на английски език“, „МО“, „Европеистика“, „Икономика на туризма“, „Икономика на туризма с преподаване на английски език“ и съдържа 10 примерни теста и примерни конспекти за писмен и устен държавен изпит. Ниво С1. Всеки примерен тест е съставен от *Разбиране при слушане*, *Писмено изложение*, *Коментар на текст* и *Тема*. На държавния изпит по испански език се проверяват и четирите езикови компетенции, като на писмения изпит се обръща внимание основно на „разбирането при слушане“ и „писането“, а на устния, основно на „разбирането при четене“ и „говоренето“. От студентите на УНСС с изучаване на испански език и подлежащи на явяване на държавен изпит се очаква да долавят и имплицитни идеи при четене и слушане текстове с обществено-политическа и/или икономическа тематика. Форматът за държавен изпит по испански език е синхронизиран с тези по английски, руски, немски и френски език. Д. Кох-Кожухарова и С. Кожухарова отбелязват в предговора, че „освен специфичните изисквания

за познаване на специализираната лексика и терминология и успешното боравене с тях, общите изисквания са съобразени с утвърдените със сертификат международни системи за нива на езикова компетентност и Общата европейска референтна рамка за езиците, препоръчана с резолюция на Съвета на ЕС“ (Кох-Кожухарова, Кожухарова, 2014, с. 5).

Испански език като втори чужд (Помагало за държавен изпит B1+) (2012), съставител Даниела Кох-Кожухарова – 50%, косъставител Стефка Кожухарова, София, Издателски комплекс на УНСС, 62 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, проф. д-р Николай Михов. Помагалото е предназначено за самоподготовка на студентите от специалности „Международни отношения“, „Европеистика“, „Международни икономически отношения“ и „Международни икономически отношения с преподаване на английски език“. Съдържа 10 примерни теста на ниво B1/B1+ (което се очаква да е достигнато от студентите при хорариум 300 ч. за специалностите „МИО“ и „МИО с преподаване на английски език“ и 360 ч. при „МО“ и „Европеистика“), ключ с отговори и примерен конспект за устния държавен изпит с две подгрупи – теми от ежедневието и специализирани теми. Елементите на всеки примерен тест са *Разбиране при слушане*, *Разбиране при четене*, *Лексико-граматически тест* и *Писмено изразяване*. С цел постоянно усъвършенстване както на учебния процес, така и на свързаните с него материали, през 2016 г. е изготвено второ допълнено издание на помагалото, което включва още два примерни теста, по един във всяко едно от направленията „политика“ и „икономика“, а за първото тримесечие на 2020 г. в издателския план на Издателски комплекс на УНСС са включени трето допълнено и преработено издание на помагалото за държавен изпит по испански като втори език и второ допълнено и преработено издание на помагалото за държавен изпит по испански като първи език.

Учебни помагала за кандидат-студентски изпити

Испански език за кандидат-студенти в УНСС (2009), съставител Даниела Кох-Кожухарова – 50%, косъставител Стефка Кожухарова, Издателски комплекс – УНСС, 38 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, проф. д-р Николай Михов. Помагалото е предназначено за самоподготовка на кандидат-студентите в УНСС с испански език при хартиения формат на изпита преди въвеждането на електронния формат. Съдържа 10 примерни теста, позразделени на 3 модула */Разбиране при слушане и писмено изразяване, Разбиране при четене и Комплексен езиков тест/* и ключ с верните отговори.

Примерни тестове по испански език за кандидат-студенти в УНСС (2013), съставител Даниела Кох-Кожухарова – 50%, косъставител Стефка Кожухарова. Издателски комплекс на УНСС, 66 с., рецензенти: проф. д.ф.н. Иван Кънчев, проф. д-р Николай Михов. Помагалото е предназначено за са-

моподготовка на кандидат-студентите в УНСС с испански език както при електронния, така и при хартиения формат на изпита. Съдържа 5 примерни теста, подразделени на 3 модула: *Разбиране при четене, Правопис и пунктуация; Лексика и фразеология и Граматика*. В предговора Д. Кох-Кожухарова и С. Кожухарова дават обстойни инструкции на кандидат-студентите, избрали както хартиения, така и електронния вариант уточнявайки, че последният е въведен през 2013 г. за всички чужди езици, по които има приеман изпит в УНСС, а именно английски, испански, руски, немски и френски.

УНСС вече и на страниците на испанското дигитално списание *Espiral*

УНСС е вече и в брой 24 на страниците на дигитално списание *Espiral*, издание на Образователната служба към посолството на кралство Испания у нас и под егидата на испанското Министерство на образованието и професионалното обучение. Образователната служба, със седалище в София, ул. „Шейново“ 25, координира дейностите, свързани с образованието, културата и испанския език още и в Унгария, Турция, Румъния, Сърбия, Молдова. По покана на образователния съветник Анхел Сантамария Барнола проф. д-р Даниела Кох-Кожухарова, ръководител катедра „Чужди езици и приложна ливгвистика“ в УНСС /2004-2021/, представя чуждоезиковата ни катедра, факултета, към който принадлежим – Факултет „Международна икономика и политика“, другите катедри в него – „Международни икономически отношения“, „Международни отношения“ и „Политология“, специалностите, които те предлагат в бакалавърска степен и атрактивните магистратури. Проф. Кох започва разказа си за нашата Алма матер от неговото основаване през далечната 1920 г., спира се на академичния и научен обмен с други университети, на чуждестранните студенти в УНСС, на Програма *Еразъм*, която има голям принос към популяризирането на университета в чужбина и т.н. Не на последно място авторката поставя акцент на чуждоезиковата подготовка на студентите в УНСС в специалностите, които я предлагат, на държавните изпити по първи чужд език ниво C1 и втори чужд език, ниво B1/B2 по Общата европейска езикова рамка за учене, преподаване и оценяване и завършва представянето на УНСС с челния опит в дистанционното обучение.

Заклучение

Катедра „ЧЕПЛ“ в лицето на колегията в сектор Испански език предлага богато разнообразие от монографии, учебници и учебни помагала за студентите основно във Факултет „Международна икономика и политика“, и

така най-пълно задоволяват потребностите на обучаващите се във факултета студенти, тъй като отразяват в пълна степен изискванията на учебните програми в УНСС. Нещо повече, предлагат се текстове, отличаващи се с лексическото си богатство и тематично многообразие, което на свой ред повишава в значителна степен ефективността на курса по специализиран испански език, защото повишава и мотивацията на самите обучаеми. Подробно разгледаните учебници и учебни помагала дават своя принос за изграждане на комуникативна и социо-културна компетентност, които на свой ред способстват за пълноценната реализация на студентите от УНСС на пазара на труда. Не на последно място, съчетаването на различни стилове и регистри, на исторически теми с актуални теми на съвременното икономическо и социално-политическо развитие на латиноамериканските държави, както и на медиите в Испания, е принос на академичния състав на катедра „ЧЕПЛ“ към развитието на чуждоезиковото обучение в национален и световен план. Така се предоставя и възможност за утвърждаването на университета като академичен лидер.

Използвана литература

- Велева, Л., Пенчев, П., Димитров, М. (2010). 90 години Университет за национално и световно стопанство, Университетско издателство „Стопанство“, София. (Veleva, L., Penchev, P., Dimitrov, M., 2010, 90 godini Universitet za natsionalno i svetovno stopanstvo, Universitetsko isdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia).
- Веселинов, Д. (2019). Чуждоезиковото обучение в Университета за национално и световно стопанство, Чуждоезиково обучение, том 46, брой 2, с. 176-187. (Veselinov, D., 2019, Chuzhdoezikovo obuchenie v Universiteta za natsionalno i svetovno stopanstvo, Chuzdoezikovo obuchenie, Tom 46, broj 2, s. 176-187).
- Драганов, П. (2004). Предговор в Kozhujárova, D., Los nuevos orden y desorden mundiales, Университетско издателство „Стопанство“, София. (Draganov, P., 2004, Predgovor in Kozhujárova, D., Los nuevos orden y desorden mundiales, Universitetsko izdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia).
- Иванова, Т. (2018). Феминизация на испанския език в обществено-политическата реч, ИК – УНСС, София. (Ivanova, T., 2018, Feminizatsia na ispanskia ezik v obshtestveno-politicheskata rech, IK – UNSS, Sofia).
- Ишпекова-Братанова, К. Ф. (2020). Идентичност, образ, национален бранд: България в британския политически дебат 2001 – 2015 г., Унисон Арт, София. (Ishpekova-Bratanova, K. F., 2020, Identichnost, obraz, natsionalen brand: Bulgaria v britanskia politicheski debat 2001 – 2015 g., Unison Art, Sofia).

- Кожухарова, Д. и Кожухарова, С. (2009). Испански език за кандидат-студенти, УИ „Стопанство“, София. (Kozhuharova, D. I Kozhuharova, S., 2009, Ispanski ezik za kandidat-studenti, UI „Stopanstvo“, Sofia).
- Кожухарова, С. (2014). Aprende A2+ Español para búlgaros, nivel intermedio, perfil de económicas y ciencias políticas /Испански език за българи, междинно ниво, направление икономика и политически науки/, ИК – УНСС, София. (Kozhuharova, S., 2014, Aprende A2+ Español para búlgaros, nivel intermedio, perfil de económicas y ciencias políticas /Ispanski ezik za balgari, mezhdinno nivo, napravlenie ikonomika I politicheski nauki/, IK – UNSS, Sofia).
- Кожухарова, С. (2013). Предизвикателствата на един учебник, в Сборник доклади от годишна университетска научна конференция 27-28 юни, Издателски комплекс на НВУ „Васил Левски“, Велико Търново, с. 7-16. (Kozhuharova, S., 2013, Predizvikelstvata na edin uchebnik, v Sbornik dokladi ot godishna universitetska nauchna konferentsia 27-28 yuni, Izdatelski kompleks na NVU „Vasil Levski“, Veliko Tarnovo, s. 7-16).
- Кожухарова, С. и Иванова, Т. (2013). Aprende A1+ Español para búlgaros, nivel inicial, perfil de económicas y ciencias políticas /Испански език за българи, ниво начинаещи, направление икономика и политически науки/, ИК – УНСС, София. (Kozhuharova, S. I Ivanova, T. APRENDE A1+ Español para búlgaros, nivel inicial, perfil de económicas y ciencias políticas /Ispanski ezik za balgari, nivo nachinaeshti, napravlenie ikonomika I politicheski nauki/, IK – UNSS, Sofia).
- Славова, Л. (2005). Por tierra, por aire y por mar (Manual de español para los estudiantes de turismo). Университетско издателство „Стопанство“, София. (Slavova, L., 2005, Por tierra, por aire y por mar (Manual de español para los estudiantes de turismo). Universitetsko izdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia).
- Koch-Kozhuharova, D. (2020). La Universidad de Economía Nacional y Mundial de Sofia, Bulgaria, Facultad de Ciencias Económicas y Políticas Internacionales (con enseñanza intensiva del inglés, el español, el ruso, el alemán, el francés y el búlgaro para extranjeros en su Departamento de Lenguas Extranjeras y Lingüística Aplicada) ESPIRAL N 24, Revista de la Consejería de Educación en Bulgaria, Ministerio de Educación y Formación profesional, Gobierno de España, available at: <https://www.educacionyfp.gob.es/bulgaria/publicaciones-materiales/publicaciones/espinal-normas2.html>
- Koch-Kozhuharova, D. (2014). Hispanoamérica: en busca de claves por su economía y política, Издателски комплекс – УНСС, София.
- Koch-Kozhuharova, D. Kozhuharova, S. (2014). Español como primera lengua extranjera, /Испански като първи чужд език, Помагало за държавен изпит ниво C1/, Издателски комплекс – УНСС, София.

- Koch-Kozhuharova, D. Kozhuharova, S. (2013). Examen de selectividad, /Примерни тестове по испански език за кандидат-студенти в УНСС/, Издателски комплекс – УНСС, София.
- Koch-Kozhuharova, D. Kozhuharova, S. (2012), Español como segunda lengua extranjera, /Испански като втори чужд език, Помагало за държавен изпит ниво B1+/, Издателски комплекс – УНСС, София.
- Kozhuharova, D. (2004). Los nuevos orden y desorden mundiales, Universitetsko izdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia.
- Kozhuharova, D. (2001). Civilización española (economía, política, lengua y literatura), Universitetsko izdatelstvo „Stopanstvo“, Sofia.
- Kozhuharova, S. (2018). La imagen de Bulgaria en la prensa española contemporánea, Фондация за българска литература, София.

THE SPANISH LANGUAGE AT UNWE /METHODOLOGICAL AND ACADEMIC PRODUCTION TO MEET TRAINING GOALS/

Senior Lecturer Kalina Filipova Ishpekova-Bratanova, PhD
Department of Foreign Languages and Applied Linguistics
Faculty of International Economy and Politics
University of National and World Economy
e-mail: kalina.bratanova@unwe.bg

Abstract

The article presents all textbooks, teaching aids and monographs related to Spanish language teaching at UNWE. The specificity and structure of each publication, the adequacy in view of the objectives of education, its effectiveness for the high-quality preparation of prospective students and students are considered, paying attention to compliance with the dynamically changing university and world requirements in the field of foreign language teaching and the trend towards diversification and renewal of academic production.

Key words: foreign language teaching at UNWE, textbooks in Spanish as first and second foreign language, teaching aids for specialized training

JEL: Z13, F54